BLOGI

Julkisen talouden alijäämä ei poistu ilman määrätietoisia toimia

26.2.2015 • BLOGI • PETRI MÄKI-FRÄNTI

Suomen finanssipolitiikka on jo vuodesta 2009 alkaen ollut suhteellisen kevyttä ja elvyttävää. Finanssipolitiikkaa kevennettiin vuosina 2009 ja 2010 selvästi enemmän kuin sitä sen jälkeen on kiristetty. Valtion ja kuntien menot ovat kasvaneet likimain samaa vauhtia kuin ennen vuotta 2009, kun taas niiden tulot ovat jääneet pienemmiksi. Yhä selvemmäksi on käynyt, että kysymys ei juurikaan ole suhdannepoliittisesti perustellusta alijäämästä. Suomen julkisen talouden alijäämä on suurelta osin seurausta pitkävaikutteisista tekijöistä ja siihen on suhtauduttava sen mukaisesti.

Väestön ikääntyminen kasvattaa julkisia menoja ilman elvytystoimiakin. Eläkemenot kasvavat nopeasti jo nyt, ja terveydenhoito- ja hoivakustannukset ovat suurimmillaan vasta 2020- ja 2030-luvuilla. Samaan aikaan kun valtion ja kuntien menot ovat jatkaneet kasvuaan, veropohjien kehitys on jäänyt huonommaksi. Julkisten menojen ja tulojen välille onkin repeytynyt kuilu,

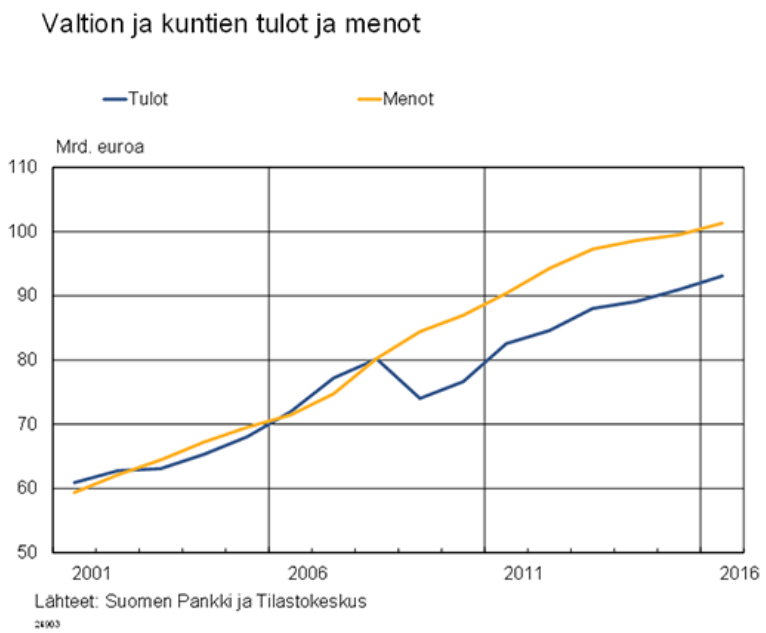

Kuvio 1. *Valtion ja kuntien tulojen ja menojen välille on repeytynyt kuilu, joka ei näytä supistumisen merkkejä. Kuviossa vuodet 2015 - 2016 ovat Suomen Pankin ennusteesta.*

jonka yli on vaikea rakentaa siltaa, kun vastarantaa voimakkaan noususuhdanteen muodossa ei ole näkyvissä (kuvio 1).

Tasopudotus BKT:ssa ja verotuloissa on jäämässä pitkäaikaiseksi, sillä Suomen pitkän aikavälin kasvumahdollisuudet näyttävät heikentyneen viime vuosina. Elektroniikka- ja metsäteollisuuden vaikeuksien sekä kustannuskilpailukyvyn heikkenemisen ohella kasvunäkymiä huonontaa talouden voimavarojen hiipuminen. Suomen työikäinen väestö supistuu muuta euroaluetta nopeammin, ja jos talouden vaikeudet pitkittyvät, osa työvoimasta uhkaa pudota pysyvästi työmarkkinoilta. Parhaassa työiässä olevien ikäluokkien osallistumisaste onkin jo huolestuttavasti laskenut.

Työpanoksen lisäksi myös työn tuottavuuden odotetaan kehittyvän tulevaisuudessa vaisusti. Tuottavuuskehitystä heikentää osittain pääomakannan viime vuosien pieneneminen, kun tuotannolliset investoinnit ovat jääneet vähäisiksi. Tutkimus- ja kehitysmenotkin ovat vähentyneet taantumaa edeltäneeltä tasolta.

Kokonaistuottavuuden kasvu on ollut viime vuosina hidasta koko euroalueella, mutta Euroopan komission ja Suomen Pankin ennusteiden mukaan kokonaistuottavuuden kehitys on Suomessa jopa muuta euroaluetta hitaampaa. Tuotannon rakenne muuttuu myös väestön ikääntymisen myötä, kun tuottavuuden suhteen heikosti kehittyneet hoito- ja hoivapalvelut sitovat yhä suuremman osan talouden resursseista.

Alijäämän rakenteellinen luonne merkitsee, että tarvitaan aktiivisia toimia sen kuromiseksi umpeen. Menosäästöjen ja/tai veronkorotusten lisäksi tarvitaan toimenpiteitä, jotka kohentavat osallistumisastetta ja työllisyyttä ja muutenkin kasvattavat talouden tuotantomahdollisuuksia. Julkisen talouden vakauttamista ei kuitenkaan voida laskea kokonaan rakenteellisten uudistusten varaan, sillä monien uudistusten vaikutukset koetaan kokonaisuudessaan vasta useiden vuosien kuluttua, ja niiden kasvuvaikutusten ennakointiin liittyy epävarmuutta.

Mitä kauemmin julkisen talouden sopeutustoimia lykätään, sitä suuremmaksi sopeutustarve uhkaa kasvaa. Julkisessa taloudessa on myös syytä tavoitella jonkin verran liikkumatilaa siltä varalta että talouskasvu osoittautuisi ennustettuakin heikommaksi. Jos joudutaan tilanteeseen, jossa julkisia menoja joudutaan sopeuttamaan äkillisesti ja hallitsemattomasti, talouskasvun edellytykset heikkenevät entisestään.

Kirjoittaja

Petri Mäki-Fränti toimii vanhempana ekonomistina rahapolitiikka- ja tutkimusosastolla.

Petri.Maki-Franti (at) bof.fi

Avainsanat:

- Euroalue
- Rahapolitiikka